

Ірина ПАРФЕНТЬЄВА, Катерина МАТВИЙЧУК

г. Николаев

КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК ОСНОВА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РОСТА КВАЛИФИЦИРОВАННОГО СПЕЦИАЛИСТА

В статье исследована этимология понятия «компетенция» и приведены различные взгляды на трактовку терминов «компетенция» и «компетентность» в теории образования, определена сущность представленных понятий. Проанализировано содержание ключевых компетенций в странах Европы (Австрии, Бельгии, Германии, Финляндии, Нидерландах) и найдено разногласия относительно их содержания. Рассмотрено употребление терминов «компетенция» и «компетентность» в педагогике и причины разногласий в использовании и трактовке этих понятий учеными; найдено отражение реализации компетентностного подхода в образовательной системе Украины.

Ключевые слова: компетенция, компетентность, образование, компетентностный подход.

Стаття надійшла до редколегії 05.02.2017

УДК 37.01:378

Віра ПЕТЛЯЄВА

м. Николаїв

verap10@rambler.ru

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті обґрунтовано актуальність і практичну значущість проблеми виховання моральної культури у студентів вищих педагогічних навчальних закладів в системі підготовки вчителя іноземної мови. Проаналізовано останні дослідження та публікації з проблеми виховання моральної культури майбутнього вчителя іноземних мов. Автором доведено значущість формування моральної культури майбутнього вчителя іноземних мов. Визначено сучасні аспекти проблеми виховання моральної культури як категорії формування особистості майбутнього вчителя іноземних мов в процесі професійної підготовки.

Ключові слова: культура, мораль, моральна культура, моральні цінності, моральне виховання.

Формування моральної культури підростаючого покоління є важливою метою і в той же час необхідною умовою розбудови Української держави. Саме тому у сучасних концепціях навчання іноземним мовам розглядається як відображення культури відповідного народу, а вивчення іноземної мови – як оволодіння іншомовною культурою і як засвоєння світових духовних цінностей. Таким чином, соціальне замовлення передбачає не тільки формування у майбутніх вчителів іноземних мов необхідних іншомовних навичок та вмінь, але й ознайомлення через мову з культурою країни, її традиціями, історією та сучасністю. Проблема формування моральної культури є досить актуальною. Кожна цивілізована країна дбає про моральну культуру суспільства і кожної людини загалом. Вивчення іноземної мови в сучасному світі – це одна з найважливіших складових сучасної, успішної людини. Знання хоча б однієї іноземної мови розширює світогляд, дозволяє пізнати культуру та звичаї іншого народу.

Постановка проблеми обумовила мету статті – проаналізувати поняття «моральна культура» та визначити психолого-педагогічні умови та особливості формування моральної культури майбутнього вчителя іноземних мов.

За останні десятиліття проведено значну дослідницьку роботу з проблеми формування моральної культури особистості у наукових працях з філософії (А. Буров, М. Каган), педагогіки та психології (Ш. Амонашвілі, А. Апольдова, Л. Архангельського, В. Бакштановського, Д. Водзенського, Л. Волченка, В. Лабунець, А. Пінт, А. Гусенова, І. Надольного, А. Титаренка, П. Федосєєва). Важливий внесок у розуміння сутності моральної культури людини мають праці відомого китайського філософа Конфуція та німецьких мислителів А. Шопенгауера та Ф. Ніцше. На двох загальних ідеях – самоцінності і людській особистості базується й етична система Іммануїла Канта. У працях багатьох великих педагогів Я. А. Коменського, Д. Локка, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо яскраво прослідковується ідея моральності.

Вагомий внесок у розвиток проблеми виховання моральної культури на заняттях з іноземної мови мають дослідження зарубіжних методистів та лінгвістів (Amer A. A., Auernheimer G., Carrier M., Gates W. M., Grecia G. D., Janshof F., Kern R. R., Neuner G., Oxford R. L., Schwartz M., Virlacher A. та ін.).

Формування духовно багатой і морально зрілої особистості є важливою метою та необхідною умовою розбудови Української держави. Розбудова суверенної і незалежної України потребує активації зусиль, спрямованих на розвиток духовності, виховання моральності, поваги до історичної спадщини українського народу, укорінення суспільній свідомості загальнолюдських і національних цінностей [2, 35]. Важливу роль у вирішенні цих завдань відіграють майбутні вчителі.

Український філософ і педагог П. Юркевич, характеризуючи професію вчителя надає більшого значення наявності у нього моральних якостей, ніж професійних: «...Вчитель навчає дітей, повідомляючи різноманітні відомості, але ще більше він навчає їх власним духом і моральним вираженням усієї своєї особистості, досконалістю тих форм, якими користується в процесі викладання» [5, 194].

У результаті морального виховання досягається єдність етичних знань, моральних почуттів та переконань і потреб у високоморальних вчинках. Важливим показником міри моральності особистості є ступінь зрілості її основних моральних рис, таких як, совість, честь, гідність, доброта, відповідальність, сором, дисциплінованість, принциповість [3, 12].

У межах нашого дослідження важливою є думка німецького філософа А. Швейцера стосовно співвідношення етики та культури. По-перше, культуру у найзагальніших рисах він розглядає як прогрес, матеріальний і духовний прогрес як індивідів, так і всіляких спільнот. По-друге, сутність культури він бачить двоякою: культура, на думку вченого, складається з панування розуму над силами природи і з панування розуму над людськими переконаннями і помислами; важливішим вважає те, що на перший погляд може здатися менш істотним – панування розуму над характером думок людини. Обґрунтовуючи свою тезу, А. Швейцер доводить що у першому випадку, тобто за умови панування, яке ми забезпечуємо собі за допомогою розуму над силами природи, будемо мати не справжній прогрес, а прогрес, якому притаманні поряд з

перевагами і недоліки, що здатні стимулювати безкультур'я, оскільки негативний вплив на культуру економічних умов того часу частково пояснюється тим, що люди поставили собі на службу сили природи за допомогою машин. Але в цьому випадку, на думку вченого, тільки панування розуму над людськими переконаннями і помислами дасть гарантію, що люди і цілі народи не використовують один проти одного силу, яку зробить для них доступною природа, що вони не втягнуться в боротьбу за існування, набагато страшнішу, ніж та, яку людині доводилося вести в нецивілізованому стані. І, нарешті, по-третє, що логічно випливає з попереднього, справжній культурний розвиток як окремої особистості, так і людства в цілому, можливий лише за умови панування духовного (до чого відноситься моральність особистості) над матеріальним [4, 25].

Серед безлічі навчальних дисциплін предмет «іноземна мова» посідає особливе місце. Його своєрідність полягає в тому, що в ході вивчення іноземної мови студенти здобувають не знання основ науки, а вміння й навички користуватися чужою мовою як засобом спілкування, засобом одержання нової корисної інформації. Викладання англійської мови в сучасному закладі дає широкі можливості з виховання моральної культури майбутнього вчителя іноземних мов. Цьому сприяє комунікативна складова предмету, його спрямованість до вивчення побуту, звичаїв, культури, традицій і, насамперед, мови іншого народу.

При цьому необхідно пам'ятати, що вивчаючи іноземну мову, ми залишаємось носіями своєї власної культури. Весь країнознавчий матеріал, засвоєний на занятті, служить для залучення студентів до світової культури, але викладач повинен створювати умови для того, щоб кожен студент вибрав для себе те, що збагатить його як представника української культури: ті цінності культури країни мови, що вивчається, які близькі йому як особистості і які він буде прагнути реалізувати в своїй діяльності і спілкуванні з оточуючими людьми, передати учням і власним дітям і тим самим зробити внесок у збагачення моральної культури свого народу, оскільки «спілкування культур і визначення кожної культури здійснюються як ... спілкування особистостей» [1, 298]. Такий підхід до культури країн мови яких вивчається передбачає оцінку студентами тих аспектів своєї поведінки, ціннісних орієнтацій, переконань, які

могли б змінитися в результаті творчого знайомства з чужою культурою, і тих, які вони вважають непорушними основами своєї індивідуальності.

Слід додати, що завдання предмета «іноземна мова» полягає в тому, щоб не тільки виховати любов і повагу до своєї і чужої культури, усвідомлення своєї національної самобутності і приналежності до світової спільноти, а й забезпечити їх збалансованість, оскільки поєднання цих рис в сучасному українцеві далекі від гармонійного. Лавиноподібний потік відомостей про західну культуру змушує одних жадібно вбирати інформацію про світогляд і стиль життя іноземців, у інших же викликає негативну реакцію на все «не наше». З одного боку, в суспільстві спостерігається мода на все закордонне, з другого – поява нових стереотипів, прояв безграмотності в реальних ситуаціях міжкультурного спілкування.

Виходячи з глобальної мети оволодіння іноземною мовою, залучення до іншої культури та участі в діалозі культур, вивчення іноземної мови у порівнянні культур, одночасне звертання до мови й культури дозволяють у ком-

плексі більш ефективно формувати культурологічні компетенції майбутнього вчителя, використовуючи його освітній, розвиваючий та виховний потенціал. Таким чином, вивчення іноземної мови дає широкі можливості щодо формування моральної культури і важливим завданням педагога є використання цих можливостей та свідомо й цілеспрямована робота з формування моральної культури майбутнього вчителя іноземних мов.

Список використаних джерел

1. Библер В. С. От наукоучения – к логике культуры. – М. : Политиздат, 1991. – 412 с.
2. Дем'янюк Т. Д., Бех І. Д., Байрамова М. Г., Мельничук Л. С. Духовно-моральне виховання особистості: інноваційний підхід. Навчально-методичний посібник. – Київ ; Рівне : Волинські обереги, 2007. – 316 с.
3. Збірка методичних матеріалів з організації виховної роботи в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» / за ред. А. Ф. Павленка. – К., 2008. – 69 с.
4. Швейцер А. Культура и этика / Перевод с немецкого Н. А. Захарченко и Г. В. Колшанского. – М. : Прогресс, 1973. – 340 с.
5. Юркевич П. О христианстве и воспитании / П. Юркевич // Хрестоматия научно-христианской педагогики: В 2-х кн. – Луганск : ОАО «ЛугаПРЕСС», 2002 – Кн. II. – С. 188 – 197.

Vera PETLIAIEVA

Mykolaiv

THE FORMATION OF MORAL CULTURE OF FUTURE FOREIGN LANGUAGES TEACHERS

The article deals with the relevance and practical importance of the problem of moral education of future teachers of foreign languages. The past researches and publications on the issue of education of moral culture of future teacher of foreign languages are analyzed. The author proves the importance of the formation of moral culture of future teacher of foreign languages. Modern aspects of the problem of education moral culture as a category of formation of personality of the future teacher of foreign languages in the process of training are noted.

Key words: culture, morality, moral culture, moral values, moral education.

Вера ПЕТЛЯЄВА

г. Николаев

ФОРМИРОВАНИЕ НРАВСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

В статье обоснована актуальность и практическую значимость проблемы воспитания нравственной культуры у студентов высших педагогических учебных заведений в системе подготовки учителя иностранного языка. Проанализированы последние исследования и публикации по проблеме воспитания нравственной культуры будущего учителя иностранных языков. Автором доказана значимость формирования нравственной культуры будущего учителя иностранных языков. Определены современные аспекты проблемы воспитания нравственной культуры как категории формирования личности будущего учителя иностранных языков в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: культура, мораль, нравственная культура, нравственные ценности, нравственное воспитание.

Стаття надійшла до редколегії 05.02.2017